

European
Commission

Educație și formare profesională 2020

Puncte importante evidențiate de grupurile de lucru

2014-2015

Sistemele de educație și formare din Europa le oferă cetățenilor oportunități extraordinare de învățare pe parcursul întregii vieți. Cu toate acestea, cel puțin unul din zece copii părăsesc școala fără calificări suficiente, mai puțin de patru din zece tineri sunt absolvenți de învățământ superior, iar doi adulți din zece au un nivel scăzut de alfabetizare și competențe numerice slabe.

Aceste cifre demonstrează că mai sunt încă multe de făcut pentru a avea siguranța că sistemele noastre educaționale îi ajută pe europeni să dobândească competențele necesare pentru a-și găsi locul pe piața muncii și în societate. Schimbul de informații cu privire la provocările comune, la reformele de succes și la bunele practici din statele membre este deosebit de valoros. Grupurile de lucru din cadrul programului Educație și formare profesională 2020 reprezintă un instrument important pentru acest tip de cooperare politică.

În ultimii doi ani, șase grupuri de lucru au realizat schimburi de bune practici în domenii ca politica educațională, învățământul superior, învățământul profesional și tehnic, învățarea în rândul adulților, competențele transversale și învățarea digitală și deschisă. La activitățile grupurilor de lucru au participat peste 400 de experți din cele 28 de state membre ale UE, din țările candidate și din țările membre ale Spațiului Economic European, precum și parteneri sociali și asociații care reprezintă diferite grupuri de interese la nivel european.

Am plăcerea să vă prezint punctele importante evidențiate de aceste șase grupuri - un set de instrumente online, trei cadre de referință ale competențelor și câteva manuale de politici -, precum și o serie de mesaje politice importante și de lecții învățate.

Întrucât alte șase noi grupuri de lucru își încep activitatea în această lună, am convingerea că această broșură se va dovedi un document util și o sursă de inspirație, în sprijinul dezvoltării unor sisteme de calitate în domeniul educației și al formării profesionale din întreaga Europă. Trebuie să ne canalizăm în continuare eforturile în direcția reformelor, pentru a ne menține competitivitatea și prosperitatea și pentru a garanta că toți cetățenii europeni își folosesc la maximum potențialul.

Tibor Navracsics

Comisar European pentru Educație, Cultură, Tineret și Sport

Februarie 2016

Cuprins

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND POLITICA EDUCAȚIONALĂ	3
GRUPUL DE LUCRU PRIVIND MODERNIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR	6
GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC	9
GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚAREA ÎN RÂNDUL ADULȚILOR.....	14
GRUPUL DE LUCRU PRIVIND COMPETENȚELE TRANSVERSALE	20
GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚAREA DIGITALĂ ȘI ONLINE	23

Informațiile din prezentul document au fost elaborate de Comisie, în colaborare cu membrii grupurilor de lucru. Mesajele prezentate nu reflectă neapărat poziția Comisiei sau pozițiile statelor membre, ci au scopul de a sintetiza principalele concluzii ale activității informale desfășurate de aceste grupuri.

Mai multe informații cu privire la rezultatele activității grupurilor de lucru sunt disponibile la adresa:

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

Grupurile de lucru ET 2020, la care au participat peste 400 de experți din administrațiile statelor membre și alte părți interesate, reprezintă unul dintre principalele componente ale **setului de instrumente ET 2020**. Prin **schimburi de experiență și identificarea bunelor practici**, aceste grupuri susțin statele membre în eforturile lor de a răspunde principalelor provocări ale sistemelor de educație și formare naționale și priorităților comune stabilite la nivel european. În perioada 2014-2015, s-au organizat **șase grupuri de lucru ET 2020**.

Grupul de lucru privind politica educațională a generat două rezultate principale:

1. un **set de instrumente educaționale online**, însoțit de **mesaje specifice legate de politici**, cu privire la modalitățile de aplicare în învățământ a unei abordări unitare la nivel de comunitate școlară care să promoveze educația favorabilă incluziunii și reducerea părăsirii timpurii a școlii;
2. un **ghid de politici menite să îmbunătățească formarea inițială a cadrelor didactice**, intitulat „*Shaping career-long perspectives on teaching*” (Modelarea perspectivelor de carieră în învățământ), care ilustrează acțiunile strategice propuse cu exemple din întreaga Europă.

Grupul de lucru privind modernizarea învățământului superior, bazat pe activități de învățare reciprocă și dezbateri pe teme de politici la nivel de direcții generale, a elaborat **mesaje-cheie** menite să contribuie la punerea în aplicare a agendei de modernizare, în special cu privire la următoarele aspecte:

1. Restructurarea peisajului învățământului superior
2. Finanțarea în funcție de performanță și acordurile de performanță
3. Triunghiul cunoașterii la nivel regional
4. Internaționalizare, mobilitate și migrații recent sosiți
5. Îmbunătățirea capacității de inserție profesională
6. Îmbunătățirea ratei de absolvire a învățământului superior

Grupul de lucru privind învățământul profesional și tehnic a elaborat **20 de principii directoare**, orientate în principal către factorii de decizie politică, partenerii sociali și furnizorii de programe de formare profesională, referitoare la modalitățile de creare a celor mai favorabile condiții pentru **programe de ucenicie și învățare la locul de muncă de înaltă performanță**. Aceste principii directoare sunt legate de următoarele provocări în materie de politici:

1. Guvernanța la nivel național și implicarea partenerilor sociali
2. Sprijin pentru întreprinderile, în special IMM-urile, care oferă stagii de ucenicie
3. Gradul de atractivitate a programelor de ucenicie și o mai bună orientare profesională
4. Asigurarea calității în învățarea la locul de muncă

Grupul de lucru privind învățarea în rândul adulților, bazat pe activități de învățare reciprocă și pe informațiile furnizate de două studii, a elaborat mesaje-cheie și recomandări cu privire la politici, în scopul:

1. Ameliorării competențelor de bază ale adulților
2. Dezvoltării competențelor digitale ale adulților și utilizării resurselor educaționale deschise
3. Consolidării eficienței, eficacității și coerenței politicilor

Grupul de lucru privind competențele transversale a contribuit la adoptarea **cadrlui comun de referință al UE în materie de competențe lingvistice și digitale**, precum și la elaborarea unui astfel de **cadru pentru educația antreprenorială**.

Grupul de lucru privind învățarea digitală și online a contribuit la dezvoltarea:

1. unui **cadru de referință** care să ajute organizațiile educaționale în eforturile de a exploata întregul potențial al învățării digitale și online, așa-numitul cadru „*Digitally-Competent Educational organisation*” (Organizație educațională competentă în domeniul digital);
2. unor **mesaje-cheie** privind următoarele componente ale unui sistem deschis de educație: asigurarea calității, producția și utilizarea resurselor educaționale deschise.

Prezentul document oferă informații mai ample cu privire la aceste rezultate. El se adresează factorilor de decizie politică.

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND POLITICA EDUCAȚIONALĂ

Obiectivul acestui grup de lucru a fost să asiste țările în demersurile de îmbunătățire a educației școlare prin promovarea elaborării de politici bazate pe învățare reciprocă și schimb de bune practici. În spiritul acestui mandat, grupul s-a axat pe două provocări majore: combaterea părăsirii timpurii a școlii și îmbunătățirea formării inițiale a cadrelor didactice.

Realizările majore ale grupului de lucru sunt următoarele:

- un „set european de instrumente pentru școli”, pus la dispoziție online, însoțit de **mesaje specifice legate de politici**, cu privire la modalitățile de aplicare în învățământ a unei abordări unitare la nivel de comunitate școlară care să promoveze educația favorabilă incluziunii și reducerea părăsirii timpurii a școlii;
- un „ghid de politici menite să îmbunătățească formarea inițială a cadrelor didactice”, care examinează modalitățile prin care țările ar putea să îmbunătățească relevanța și calitatea pregătirii cadrelor didactice în vederea îndeplinirii rolului lor caracterizat de multiple exigențe. Acțiunile propuse sunt ilustrate de numeroase exemple din întreaga Europă.

Părăsirea timpurie a școlii

În contextul scăderii ratelor de părăsire timpurie a școlii la nivelul UE și al diferențelor semnificative existente din acest punct de vedere între diferite țări, regiuni și grupuri de persoane care studiază din Europa, grupul de lucru a analizat modul în care abordările bazate pe colaborare la nivel local și în școli pot să răspundă cel mai bine caracterului complex și multidimensional al acestui fenomen și să promoveze reușita școlară în rândul tuturor copiilor și tinerilor. Conștient de faptul că elevii părăsesc sistemul de învățământ din numeroase motive, diferite și interdependente, la finalul unui lung proces de dezangajare progresivă, adesea în strânsă legătură cu rezultatele școlare slabe, grupul a ajuns la concluzia că școala reprezintă doar o singură entitate în măsură să combată abandonul școlar și că aceasta nu poate funcționa în mod izolat, deoarece există o serie de factori din afara școlii care influențează implicarea și succesul copiilor.

Pe baza rezultatelor grupului de lucru tematic privind părăsirea timpurie a școlii (2011-2013), grupul de lucru a conchis că este necesară o **abordare unitară la nivel de comunitate școlară** pentru combaterea părăsirii timpurii a școlii, cu implicarea **întregii comunități școlare într-o acțiune concertată, colectivă și solidară, în strânsă colaborare cu o serie de părți interesate externe**. Grupul a identificat condițiile de politică și măsurile necesare pentru punerea în aplicare eficace a acestor abordări, precum și o serie de bune practici utilizate în școli în mai multe state membre. Exemplele de bune practici și alte resurse sunt puse la dispoziția factorilor de decizie și a practicienilor din domeniu prin intermediul noului „Set european de instrumente pentru școli”¹, o platformă online unică, care va rămâne deschisă pentru colaborări ulterioare între exponenți ai școlilor din întreaga Europă. Promovând educația favorabilă incluziunii și o abordare unitară la nivel de comunitate școlară, setul de instrumente include o gamă largă de subiecte și va fi actualizat și completat în permanență.

Printre **mesajele-cheie legate de politici** ale grupului de lucru se numără următoarele:

- A avea grijă ca toți copiii și tinerii să aibă șanse egale de a beneficia de o **educație favorabilă incluziunii și de înaltă calitate**, cu programe de studiu relevante și captivante și cu profesori implicați, care știu să își motiveze elevii, reprezintă cea mai eficientă modalitate de a preveni părăsirea timpurie a școlii.

¹ Disponibil pe portalul School Education Gateway: <http://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/index.htm>

- **Toate persoanele care studiază și diversele nevoi ale acestora** ar trebui să constituie **preocuparea centrală a școlii** - ar trebui să se stabilească standarde înalte pentru ca toți cei care studiază să aibă posibilitatea de a-și utiliza la maximum potențialul.

- Este nevoie de **un leadership și de o guvernare eficientă** pentru a promova efortul de echipă și practicile de colaborare în cadrul comunității școlare și pentru a reuni actorii din sistemul de învățământ și alte părți interesate în efortul de a asigura succesul școlar și de a preveni părăsirea timpurie a școlii.

- Trebuie să existe un angajament față de investițiile în **dezvoltarea profesională continuă a directorilor de școli, a cadrelor didactice și a altor categorii de personal din învățământ**, cu accent pe sensibilizarea cu privire la fenomenul de părăsire timpurie a școlii și pe competențele și aptitudinile necesare pentru abordarea dezavantajelor educaționale și a pierderii interesului elevilor pentru școală.

- **Procesele de dezvoltare și ameliorare a școlilor** ar trebui să includă obiective precum abordarea factorilor care stau la baza părăsirii timpurii a școlii și implicarea întregii comunități școlare, a părților interesate, a unor echipe pluridisciplinare, a serviciilor locale externe, a părinților și a familiilor.

- Educația este **o responsabilitate împărțită între părinți și școală**; ea trebuie să se bazeze pe o relație de încredere reciprocă și de cooperare între cele două părți.

Formarea inițială a cadrelor didactice

Grupul de lucru a identificat formarea inițială a cadrelor didactice (ITE -Initial Teacher Education) drept un domeniu fundamental al politicilor educaționale în ceea ce privește tranziția către noi culturi organizaționale și metode de predare, crearea bazelor necesare pentru ca profesorii să se poată adapta unor situații și circumstanțe aflate în schimbare și creșterea popularității meseriei de profesor.

Grupul de lucru a sintetizat rezultatele activităților sale în documentul **„Modelarea perspectivelor de carieră în învățământ. Un ghid privind politicile de îmbunătățire a formării inițiale a cadrelor didactice”**, în care explică de ce calitatea și relevanța programelor ITE ar trebui să reprezinte o preocupare centrală a factorilor de decizie și în care indică posibile soluții la nivel de politici.

Ghidul se concentrează pe trei mari provocări în materie de politici în domeniul ITE.

În primul rând, ghidul susține că, pentru a promova schimbarea, este nevoie de politici ample care **să lege în mod natural diferitele etape din dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, adoptând o perspectivă pe tot parcursul carierei**. Ghidul oferă exemple de politici care se bazează pe o viziune a **profesiei de cadru didactic ca proces integrat și continuu** și care corelează o serie de perspective interdependente, printre care nevoile cadrelor didactice în materie de studiu, sistemele care sprijină aceste nevoi, opțiunile de carieră, organizarea nivelurilor de competență și impactul culturii școlare. În acest context, ITE reprezintă prima etapă a unui proces dinamic și de lungă durată, și nu o fază izolată și încheiată.

În al doilea rând, se așteaptă tot mai mult din partea cadrelor didactice să colaboreze pentru a-și îmbunătăți atât metodele de predare, cât și propriile activități de învățare. Grupul a constatat că **promovarea cu succes a învățării bazate pe colaborare** în rândul cadrelor didactice necesită atât schimbarea mediilor de practică și de lucru, cât și schimbarea mentalităților și dezvoltarea unor noi culturi organizaționale, în care ITE are un rol major. Printre exemplele comune furnizate de diferite țări se numără modalitățile de stimulare și sprijinire a colaborării, cum ar fi cercetarea activă, colaborarea în cadrul rețelelor și formarea în domeniul leadershipului colaborativ.

În al treilea rând, Ghidul demonstrează că, în contextul unor sisteme de învățământ din ce în ce mai complexe, **guvernarea ITE** este mai puternică dacă se bazează pe abordări

colaborative, în cadrul cărora guvernele implică îndeaproape furnizorii de programe ITE și alte părți interesate. Informațiile primite din partea țărilor indică diferite forme de **guvernanță bazată pe colaborare** (incluzând noi structuri, foruri, mecanisme și cadre de finanțare) care se bazează pe dialog și participare și care le permit părților interesate să împartă între ele responsabilitatea pentru un aparat didactic bine pus la punct.

Pentru fiecare dintre aceste teme Ghidul combină o dezbatere privind conceptele-cheie cu o analiză a **acțiunilor politice recente** din Europa, include exemple de **măsuri în sprijinul schimbării** și se încheie cu **propuneri de acțiuni strategice**.

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND MODERNIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Mesajele-cheie de mai jos au fost formulate - pe baza schimburilor reciproce între autorități naționale și instituții de învățământ superior - în urma atelierelor organizate la nivel de țară și sunt susținute de elemente justificative².

Restructurarea peisajului învățământului superior

Statele membre doresc să promoveze o mai bună calitate, eficiență și capacitate de reacție a sistemelor de învățământ superior. La nivel structural, una dintre posibilele abordări politice este reformarea peisajului învățământului superior prin încurajarea diversificării și specializării pe verticală sau pe orizontală între instituții și/sau consolidarea bazată pe fuziuni și alianțe. **Pentru a crea un peisaj al învățământului superior care să asigure un echilibru între obiectivele calității, eficienței și capacității de reacție, guvernele ar trebui ca, împreună cu principalele părți interesate, să determine scopul reformei și să stabilească viziunea generală asupra învățământului superior.** Ele ar trebui să analizeze posibilitățile de îmbunătățire a sistemului de învățământ superior și lanțul de cauzalitate între modificările planificate și impactul și rezultatele preconizate. Este importantă desfășurarea unei consultări referitoare la necesitatea și conținutul modificărilor planificate, pentru ca toate părțile să fie conștiente de legătura dintre propunerea de reformă și îmbunătățirea vizată a performanțelor. Ar trebui să se elaboreze **cadre juridice pentru facilitarea restructurării sistemului și evaluarea costurilor estimate.** În cele din urmă, ar trebui **să se ofere stimulente instituțiilor de învățământ superior și să se monitorizeze și să se evalueze rezultatele reformei.** Reformele ar trebui să fie însoțite de stimulente pentru instituțiile de învățământ superior și de măsuri adecvate de monitorizare și evaluare.

Finanțarea în funcție de performanță și acordurile de performanță

Este legitim ca autoritățile să urmărească să se asigure că investițiile publice în învățământul superior facilitează contribuția instituțiilor din acest sector la economie și societate. În timp ce formula finanțării transparente constituie baza alocării fondurilor instituționale, guvernele utilizează din ce în ce mai mult acorduri de performanță pentru a consolida planificarea strategică și orientarea instituțiilor către rezultate. **Acordurile de performanță oferă un instrument flexibil, capabil să completeze formulele de finanțare, deoarece include atât obiective calitative, cât și cantitative, cu obiective diferențiate între instituții.** Selecția atentă a obiectivelor cantitative și a indicatorilor acestora garantează că mecanismul și legăturile cauzale prin care instituția le poate îndeplini sunt clare, iar colectarea datelor este fezabilă. **Sistemele bazate pe performanță ar trebui să fie relativ simple,** dat fiind că impactul unui indicator specific depinde de procentajul finanțării cu care este corelat. Acordurile de finanțare în funcție de performanță ar trebui, în mod ideal, să fie **complementare finanțării existente.** Dacă neîndeplinirea obiectivelor are consecințe financiare, cuantumul fondurilor **nu ar trebui să pună în pericol stabilitatea financiară a instituțiilor.**

Triunghiul cunoașterii la nivel regional

Instituțiile de învățământ superior pot contribui la dezvoltarea și creșterea economică din regiunile lor prin: a) stimularea inovării prin cercetare; b) promovarea spiritului

² http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

antreprenorial și dezvoltarea întreprinderilor; c) contribuția la dezvoltarea capitalului uman și a competențelor și d) îmbunătățirea condițiilor sociale și de mediu prin regenerare și dezvoltare culturală. Pentru a dezvolta un triumf puternic al cunoașterii la nivel regional, **instituțiile de învățământ superior, sectorul industrial și autoritățile locale și regionale ar trebui să identifice priorități comune pentru a ghida activitățile și acțiunile de colaborare**, care să țină seama de nevoile și de potențialul regiunilor în care se află. Este importantă alinierea ofertei instituțiilor de învățământ superior și a CDI la nevoile regionale, precum și **consolidarea cooperării și a schimbului de cunoștințe între aceste instituții și economie și societate, în ansamblu**. Pentru a mobiliza potențialul instituțiilor de învățământ superior în cadrul dezvoltării regionale, guvernele ar trebui **să asigure autonomia instituțională în ceea ce privește finanțarea, salarizarea și patrimoniul**, să alinieze stimulentele financiare la obiective și să faciliteze răspunderea publică prin monitorizarea și evaluarea rezultatelor.

Internaționalizare, mobilitate și migranții recent sosiți

Sunt necesare strategii ample de internaționalizare în învățământul superior pentru a avea siguranța că Europa rămâne cea mai atractivă destinație pentru studenții internaționali și că studenții care nu beneficiază de mobilitate pot beneficia, la rândul lor, de programele de studiu oferite. Instituțiile de învățământ superior pot juca, de asemenea, un rol esențial în **integrarea migranților recent sosiți** care sunt în general în plină vârstă activă, jumătate dintre aceștia având mai puțin de 25 de ani. Integrarea timpurie a acestora poate fi facilitată prin: i) sisteme de recunoaștere rapidă a studiilor anterioare, alături de cursuri personalizate de perfecționare și de recuperare; ii) cursuri intensive de limbă și cultură; iii) informare, consiliere și îndrumare și (iv) extinderea accesului la învățământul superior prin eliminarea restricțiilor bazate pe statutul de rezident.

Îmbunătățirea capacității de inserție profesională

Cu toate că, în general, absolvenții de învățământ superior au mai mult succes pe piața muncii decât absolvenții cu mai puține calificări, **sistemele de învățământ superior trebuie să garanteze că studenții dobândesc o educație care îi pregătește pentru un viitor în schimbare**. Guvernele pot facilita acest lucru prin: a) identificarea cererii viitoare de cunoștințe și competențe; b) furnizarea de servicii de orientare profesională; c) elaborarea unei oferte adecvate în învățământul superior și (d) crearea unor legături între învățământul superior și piața muncii. Pentru ca avantajele anticipării competențelor să poată fi exploatate din plin, ar trebui să se acorde prioritate **previziunilor referitoare la abilități și competențe generale**.

Conceperea programelor din învățământul superior și orientarea profesională pot fi îmbunătățite prin punerea la dispoziție a unor date de monitorizare a carierelor, agregate și anonimizate la nivel național. Elaborarea unei oferte adecvate de cursuri în învățământul superior necesită **trecerea de la practicile pedagogice centrate asupra profesorului la modele orientate spre studenți și la abordări practice, bazate pe rezolvarea problemelor**. Guvernele pot susține această evoluție prin acordarea de stimulente pentru utilizarea tehnicilor de învățare activă, a noilor moduri de învățare și predare și a programelor de tipul ciclurilor scurte de obținere a diplomelor, al licențelor multidisciplinare și profesionale și al studiilor universitare vocaționale. **Integrarea învățării la locul de muncă și a competențelor transversale în învățământul superior** este una dintre măsurile principale de îmbunătățire a gradului de absolvire a învățământului superior datorită impactului său pozitiv asupra tuturor studenților în ceea ce privește motivarea, finalizarea studiilor și capacitatea de inserție profesională. Grupul de lucru a convenit asupra faptului că în elaborarea politicilor ar trebui să existe un echilibru între importanța necesității ca instituțiile de învățământ superior să răspundă cerințelor pieței muncii și a necesității de

a le oferi studenților un sistem de învățământ bine adaptat pe termen lung și pentru societate în general.

Îmbunătățirea ratei de absolvire a învățământului superior

Îmbunătățirea ratei de absolvire sau a reușitei studiilor este strâns legată de acces și calitate în învățământul superior. **Stabilirea unor obiective și a unor priorități clare legate de acces și de reușită** și a unor obiective complementare generează un mix de politici mai eficiente. Politicile bazate pe elemente justificative concrete necesită **măsurarea gradului de reușită a studiilor pe baza întregului ciclu al vieții de student**. **O combinație de sisteme de monitorizare a studenților la nivel național și instituțional și de anchete realizate în rândul studenților** poate contribui în mod eficace la elaborarea de politici în domeniu. **Rezultatele ar trebui să fie ușor accesibile** pentru toate părțile interesate relevante, prin publicare și promovare în condiții de transparență.

Guvernele ar trebui să promoveze **sisteme cuprinzătoare și transparente de dezvoltare a cunoștințelor și competențelor, începând cu învățământul preșcolar și terminând cu învățământul universitar și cu programele de învățare pe tot parcursul vieții**. Provocările legate de absolvirea învățământului superior pot fi asociate cu provocări similare în învățământul liceal. Printr-o colaborare activă cu școlile locale, instituțiile de învățământ superior pot ridica aspirațiile și performanțele școlare ale potențialilor studenți. Guvernele pot **utiliza stimulente financiare competitive pentru a ameliora tranziția către învățământul superior a anumitor grupuri speciale și pentru a răspunde nevoilor studenților netradiționali**. Eliminarea blocajelor din învățământ, îmbunătățirea legăturilor cu diferite niveluri și actori și o mai bună recunoaștere a calificărilor anterioare contribuie la **crearea unor filiere eficiente care permit încurajarea mobilității în interiorul sistemelor și între acestea**.

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC

Grupul de lucru privind învățământul profesional și tehnic a elaborat **20 de principii directoare** referitoare la modalitățile de a crea și de a sprijini programe de ucenicie și învățare la locul de muncă de înaltă performanță. Aceste principii directoare se referă la patru provocări principale legate de oferta de programe de ucenicie, și anume guvernanta la nivel național și implicarea partenerilor sociali, sprijinirea întreprinderilor, în special a IMM-urilor, care oferă programe de ucenicie, atractivitatea programelor de ucenicie și îmbunătățirea orientării profesionale, precum și asigurarea calității în învățarea la locul de muncă. Aceste principii sunt ilustrate cu exemple reale din țările participante, care reflectă modul în care pot fi puse în practică anumite elemente ale programelor de ucenicie și de învățare la locul de muncă.

La lucrările grupului de lucru, prezidat de Comisie, au participat reprezentanți ai statelor membre ale UE, ai țărilor AELS, ai țărilor candidate, ai partenerilor sociali din UE și ai organizațiilor furnizoare de programe de învățământ profesional și tehnic, ai Cedefop și ai Fundației Europene de Formare (ETF).

Guvernanta la nivel național și implicarea partenerilor sociali

Guvernele ar trebui **să asigure un cadru juridic clar și coerent care să permită partenerilor din cadrul programelor de ucenicie să acționeze în mod eficace, având drepturi și obligații reciproce (1)**. „Partenerii din cadrul programelor de ucenicie” sunt ucenicii, întreprinderile care oferă formare profesională și școlile profesionale și tehnice sau centrele de formare. Cadrul juridic ar trebui să recunoască statutul de cursant al ucenicului și să garanteze dreptul acestuia la o formare de înaltă calitate, în urma căreia poate să dobândească competențe solide și transferabile.

Mai mult decât orice altă formă de educație și formare, programele de ucenicie fac adesea obiectul unor reglementări diferite (privind educația, ocuparea forței de muncă etc.). Prin urmare, ar trebui să se acorde o atenție specială coerenței în guvernanta la nivel național. Pentru a avea efect, legislația trebuie să garanteze drepturile și responsabilitățile principalilor parteneri (furnizori de programe de învățământ profesional și tehnic, angajatori, ucenici și parteneri sociali), implicând în mod corespunzător angajatorii și reprezentanții salariaților în chestiuni legate de conținutul programelor de ucenicie și de evaluarea și certificarea acestora. Prin urmare, guvernele nu ar trebui să vizeze micromanagementul programelor de ucenicie, ci mai degrabă să instituie un cadru juridic adecvat.

Guvernanta la nivel național ar trebui să faciliteze **un dialog structurat continuu între toți partenerii din cadrul programelor de ucenicie și să propună o metodă transparentă de coordonare și de luare a deciziilor (2)**.

De asemenea, ar trebui să se acorde atenție **consolidării rolului partenerilor sociali prin dezvoltarea capacităților, asumarea răspunderii care le revine și a sarcinilor în materie de punere în aplicare (3)**. Angajamentul partenerilor sociali este o componentă importantă a unui sistem de ucenicie reușit. Partenerii sociali pot, de exemplu, să se asigure că programele de ucenicie dau rezultate foarte bune și că sunt revizuite cu regularitate pentru a răspunde nevoilor de pe piața forței de muncă.

În plus, pentru a avea programe de ucenicie de calitate este necesară promovarea unei **cooperării sistematice între instituțiile de învățământ profesional și tehnic sau centrele de formare și întreprinderi (4)**. IMM-urile cu resurse administrative limitate pot beneficia în mod special de o cooperare continuă și de sprijinul acordat prin intermediul parteneriatelor dintre întreprinderi și instituțiile de învățământ la nivel local.

Programele de ucenicie ar trebui să fie atât în beneficiul cursanților, cât și al întreprinderilor care oferă activități de formare. Multe astfel de întreprinderi au avantaje în urma programelor de ucenicie oferite, deoarece formează o serie de angajați pentru a răspunde nevoilor specifice din cadrul întreprinderii. În plus, aceste programe pot stârni și interesul altor angajați, creându-se astfel o „cultură a formării profesionale” în cadrul întreprinderii și al sectorului. Prin urmare, este important ca **guvernanța să asigure o repartizare echilibrată a resurselor și beneficiilor în avantajului reciproc al întreprinderilor, al furnizorilor de activități de formare și al cursanților (5).**

Sprrijin pentru întreprinderile, în special IMM-urile, care oferă stagii de ucenicie

Un cadru juridic clar și coerent este o condiție prealabilă importantă, însă este posibil să nu fie suficient pentru a motiva întreprinderile să formeze ucenici. Multe întreprinderi, în special IMM-uri, încă mai consideră o povară formarea de ucenici, și aceasta din cauza costurilor administrative asociate desemnării formatorilor, colaborării cu instituțiile de învățământ profesional și tehnic și așa mai departe. Ca atare, ar putea fi necesare **măsuri de sprijin prin care programele de ucenicie să devină mai atractive și mai accesibile pentru IMM-uri (6)**, motivând întreprinderile să accepte ucenici.

Pentru a se asigura capacitatea de inserție profesională a tinerilor, conținutul și modul de furnizare a programelor de ucenicie ar trebui să fie actualizate în permanență în funcție de nevoile pieței muncii, respectându-se, în același timp, necesitățile fiecărei întreprinderi în materie de competențe. În acest scop, este necesar **să se găsească echilibrul corect între nevoile specifice în materie de competențe ale întreprinderilor care oferă programe de formare și capacitatea de inserție profesională a ucenicilor (7).**

Este important **să se pună accentul pe întreprinderile care nu au experiențe anterioare legate de formarea ucenicilor (8)**, deoarece acestea ar putea avea nevoie atât de măsuri de sprijin financiar, cât și nefinanciar.

Învățământul profesional și tehnic, inclusiv programele de ucenicie, pot juca și ele un rol important în ceea ce privește incluziunea socială a tinerilor defavorizați, care adesea nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare. Aceste activități pot implica însă costuri suplimentare pentru întreprinderile care oferă astfel de stagii de ucenicie. În consecință, ar putea fi important **să se ofere sprijin întreprinderilor care oferă stagii de ucenicie pentru cursanții defavorizați (9).**

De asemenea, ar putea fi important ca **întreprinderile să fie motivate și sprijinite pentru a desemna formatori și îndrumători calificați pentru ucenicii lor (10).**

Gradul de atractivitate a programelor de ucenicie și o mai bună orientare profesională

Promovarea programelor de ucenicie nu depinde numai de motivarea întreprinderilor, ci și de preferința tinerilor potențiali cursanți și a părinților acestora pentru învățământul profesional și tehnic, inclusiv pentru stagiile de ucenicie, în raport cu alte opțiuni educaționale. Este important ca învățământul profesional și tehnic să nu fie perceput ca fiind lipsit de perspectivă, îngreunând o eventuală schimbare de opțiune ulterioară în favoarea unui alt program educațional sau a unei alte cariere. Prin urmare, ar trebui **să se promoveze permeabilitatea între învățământul profesional și tehnic și alte filiere educaționale și de carieră (11).** De exemplu, permeabilitatea poate fi mărită acordându-se absolvenților de învățământ profesional și tehnic acces la învățământul superior, creându-se programe de tranziție și/sau integrându-se competențe transversale la toate nivelurile învățământul profesional și tehnic.

Învățământul profesional și tehnic și programele de ucenicie nu se bucură în prezent de aceeași reputație ca învățământul general sau universitar și sunt adesea considerate în

multe țări ca fiind opțiuni inferioare în materie de educație și formare. Din acest motiv, este necesară **ameliorarea imaginii învățământului profesional și tehnic și a programelor de ucenicie prin promovarea excelenței (12)**. Promovarea excelenței presupune ca toate părțile implicate în furnizarea programelor de învățământ profesional și tehnic, inclusiv a programelor de ucenicie (cursanți, profesori, școli, întreprinderi care oferă programe de formare și parteneri sociali) să încerce să stimuleze mândria profesională în domeniul pe care îl reprezintă, străduindu-se să dezvolte competențe de înaltă calitate și făcându-le vizibile pentru public.

O orientare profesională care să le permită tinerilor să facă alegeri bine fundamentate (13) este un element important în ceea ce privește sprijinul oferit tinerilor în tranziția de la școală la locul de muncă. Orientarea profesională este un proces continuu, care poate începe în școala primară și continuă pe măsură ce tinerii se maturizează și fac alegeri cu privire la parcursul lor educațional și profesional. Pentru a garanta că tinerii au acces la orientare profesională, există soluția adoptării unei abordări bazate pe canale multiple, care să combine orientarea personală directă cu alte modalități, cum ar fi internetul, liniile telefonice speciale etc.

Opinia tinerilor despre atractivitatea activităților și absolvirea studiilor de către aceștia depind, de asemenea, de relația cu profesorii și formatorii din cadrul instituțiilor de învățământ profesional și tehnic, precum și de competențele tinerilor. Pentru a **spori atractivitatea programelor de ucenicie prin ameliorarea calității profesorilor din cadrul instituțiilor de învățământ profesional și tehnic (14)**, ar putea fi, așadar, important să se actualizeze în permanență aptitudinile pedagogice și competențele profesionale ale cadrelor didactice și ale formatorilor din aceste instituții. În plus, este importantă cooperarea dintre școli și întreprinderi pentru a asigura programe de ucenicie de bună calitate și pentru a îmbunătăți cunoștințele profesorilor cu privire la actualele practici de pe piața muncii și competențele formatorilor în domeniul pedagogiei și al tehnicilor de predare.

Pentru a spori popularitatea învățământului profesional și tehnic și a programelor de ucenicie este necesară și schimbarea concepțiilor tinerilor și ale părinților acestora, care ar putea avea idei depășite cu privire la acest tip de învățământ. Influențarea acestora implică **promovarea atractivității învățământului profesional și tehnic și a programelor de ucenicie printr-o gamă variată de activități de sensibilizare (15)**. Activitățile de sensibilizare, de tipul inițierilor într-o anumită profesie sau al activităților de observare directă la locul de muncă, îi pot ajuta pe tineri să facă alegeri bine fundamentate în materie de educație și carieră. În același timp, activitățile de sensibilizare pot combate stereotipurile și prejudecățile existente referitoare la învățământul profesional și tehnic și la programele de ucenicie. Pentru a da rezultate, activitățile de sensibilizare ar trebui să fie lansate atât la nivel național, cât și la nivel de sector, cu implicarea partenerilor sociali.

Asigurarea calității în învățarea la locul de muncă

Asigurarea calității în învățământul profesional și tehnic este în centrul atenției în cadrul cooperării europene de peste un deceniu. Recent, printre subiectele aflate la ordinea zilei a fost introdusă și calitatea învățării la locul de muncă. Învățarea la locul de muncă necesită **un cadru clar pentru asigurarea calității programelor de ucenicie, la nivelul sistemului, al furnizorilor și al întreprinderilor, asigurându-se un feedback sistematic (16)**. Condițiile pentru asigurarea calității programelor de ucenicie ar trebui stabilite de comun acord la toate nivelurile (factori de decizie, sector industrial, furnizori de programe de învățământ profesional și tehnic) și ar trebui definite roluri și responsabilități clare pentru diferiți parteneri, precum și mecanisme de cooperare. Cu toate acestea, simpla existență a unor acorduri formale și juridice nu poate să garanteze calitatea învățării la locul de muncă.

Un aspect esențial este capacitatea sistemelor și a instituțiilor de face față schimbărilor. Guvernanța ar trebui să instituie mecanisme care **să asigure că programele din învățământul profesional și tehnic au un conținut adaptat nevoilor de competențe ale întreprinderilor și societății, aflate în schimbare (17)**. În acest

scop, este nevoie de o abordare sistematică, bazată pe date concrete, a politicilor privind învățământul profesional și tehnic, însoțită atât de previziuni periodice referitoare la nevoile de competențe, cât și de evaluări ale reformelor și proiectelor-pilot din acest domeniu.

Pentru asigurarea calității este necesar **să se încurajeze încrederea și respectul reciproc printr-o cooperare regulată între partenerii din cadrul programelor de ucenicie, la toate nivelurile (18)**. La nivel local, de exemplu, cooperarea poate implica susținerea unor examene finale de către ucenici, organizate în comun de către formatorii din întreprinderi, cadrele didactice și reprezentanții comunității profesionale, pentru a asigura coerența dintre educația oferită în școli și activitățile de formare din întreprinderi. La nivel național, poate avea loc un dialog între autoritățile publice implicate.

Realizarea unei evaluări corecte, valabile și autentice a rezultatelor învățării (19) reprezintă un element important în asigurarea calității învățării la locul de muncă. Având în vedere că activitățile de învățare pot avea loc în diferite medii, rezultatele învățării ar trebui să constituie un punct de referință comun pentru evaluare. În plus, evaluarea ar trebui să aibă loc în cadrul unei întreprinderi sau într-un context similar, pentru a fi cât mai realistă posibil. Calificările și pregătirea evaluatorilor este, de asemenea, un aspect important în asigurarea calității evaluării.

Pentru a asigura calitatea activităților de formare în cadrul întreprinderilor este important **să fie sprijinită dezvoltarea profesională continuă a formatorilor din cadrul întreprinderilor și să fie ameliorate condițiile de lucru ale acestora (20)**. Ar trebui să se încurajeze recunoașterea la nivel național a calificărilor formatorilor. Cu toate acestea, ar trebui să se evite un grad ridicat de reglementare a formatorilor din cadrul întreprinderilor, deoarece o astfel de măsură ar putea descuraja lucrătorii calificați de la a deveni formatori în întreprinderi.

Programe de ucenicie și învățare la locul de muncă de înaltă performanță: 20 de principii directe

<p>Guvernanța la nivel național și implicarea partenerilor sociali</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul 1: Un cadru juridic clar și coerent care să permită partenerilor din cadrul programelor de ucenicie să acționeze în mod eficace și care să garanteze drepturi și obligații reciproce • Principiul 2: Un dialog structurat continuu între toți partenerii din cadrul programelor de ucenicie și un mod transparent de coordonare și de luare a deciziilor • Principiul 3: Consolidarea rolului partenerilor sociali prin dezvoltarea capacităților, asumarea răspunderii care le revine și a sarcinilor în materie de punere în aplicare • Principiul 4: O cooperare sistematică între instituțiile de învățământ profesional și tehnic sau centrele de formare și întreprinderi • Principiul 5: Împărțirea costurilor și a beneficiilor în avantajul reciproc al întreprinderilor, al furnizorilor de programe de învățământ profesional și tehnic și al cursanților
<p>Srijin pentru întreprinderile, în special IMM-urile, care oferă stagii de ucenicie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul 6: Măsuri de sprijin prin care programele de ucenicie să devină mai atractive și mai accesibile pentru IMM-uri • Principiul 7: Un echilibru corect între nevoile specifice în materie de competențe ale întreprinderilor care oferă programe de formare și capacitatea de inserție profesională a ucenicilor • Principiul 8: Accent pe întreprinderile care nu au experiențe anterioare legate de formarea ucenicilor • Principiul 9: Sprijinirea întreprinderilor care oferă stagii de ucenicie pentru cursanții defavorizați • Principiul 10: Motivarea și sprijinirea întreprinderilor pentru a desemna formatori și îndrumători calificați pentru ucenicii lor
<p>Atractivitatea programelor de ucenicie și o mai bună orientare profesională</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul 11: Promovarea permeabilității între învățământul profesional și tehnic și alte filiere educaționale și de carieră • Principiul 12: Ameliorarea imaginii învățământului profesional și tehnic și a programelor de ucenicie prin promovarea excelenței • Principiul 13: Orientare profesională pentru a le permite tinerilor să facă alegeri bine fundamentate • Principiul 14: Sporirea atractivității programelor de ucenicie prin ameliorarea calității profesorilor din cadrul instituțiilor de învățământ profesional și tehnic • Principiul 15: Promovarea atractivității învățământului profesional și tehnic și a programelor de ucenicie printr-o gamă variată de activități de sensibilizare
<p>Asigurarea calității în învățarea la locul de muncă</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul 16: Învățarea la locul de muncă necesită un cadru clar pentru asigurarea calității programelor de ucenicie, la nivelul sistemului, al furnizorilor și al întreprinderilor, asigurându-se un feedback sistematic • Principiul 17: Măsuri pentru ca programele din învățământul profesional și tehnic să aibă un conținut adaptat nevoilor de competențe ale întreprinderilor și societății, aflate în schimbare • Principiul 18: Promovarea încrederii și respectului reciproc printr-o cooperare regulată între partenerii din cadrul programelor de ucenicie • Principiul 19: Realizarea unei evaluări corecte, valabile și autentice a rezultatelor învățării • Principiul 20: Sprijinirea dezvoltării profesionale continue a formatorilor din cadrul întreprinderilor și ameliorarea condițiilor de lucru ale acestora

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚAREA ÎN RÂNDUL ADULȚILOR

Grupul de lucru privind învățarea în rândul adulților, bazat pe activități de învățare reciprocă și pe informațiile furnizate de două studii, a elaborat mesaje-cheie și recomandări cu privire la politici, în scopul dezvoltării competențelor elementare și digitale ale adulților și al consolidării eficienței, eficacității și coerenței politicilor.

Învățarea în rândul adulților poate îmbunătăți atât viața oamenilor, cât și funcționarea economiilor.

Învățarea în rândul adulților aduce beneficii cetățenilor, întreprinderilor și societății. Adulții care continuă să învețe câștigă mai mult, au șanse mai mari de angajare, se bucură de o sănătate mai bună și sunt cetățeni mai activi. Învățarea în rândul adulților ameliorează performanțele întreprinderilor în domeniul inovării, precum și productivitatea, rentabilitatea și motivarea forței de muncă. Ea contribuie totodată la îmbunătățirea competitivității și creșterii economice a unei țări.

Numărul mare de adulți cu competențe elementare slabe reprezintă o provocare majoră pentru societate. Prea puțini adulți au acces la formule de învățare care le sunt destinate. UE este departe de atingerea procentului de referință de 15 % în ceea ce privește participarea adulților la programe de învățare până în 2020.

Este necesar un impuls puternic pentru ameliorarea competențelor elementare ale adulților.

Printre competențele elementare ale adulților se numără cititul, scrisul, limba vorbită, competențele numerice și competențele digitale. Dezvoltarea lor contribuie la dezvoltarea personală, la creșterea șanselor de angajare și în cele din urmă la sporirea competitivității economice a unei națiuni. Dezvoltarea prin educație a competențelor elementare poate reduce inegalitățile sociale, poate favoriza incluziunea, coeziunea și cetățenia activă și poate ameliora sănătatea mintală și fizică.

Toate statele membre ale UE trebuie să sprijine mult mai mulți adulți în efortul de a-și ameliora competențele elementare de care au nevoie pentru a se dezvolta în societatea de astăzi.

Statele membre au nevoie de politici proactive atât pentru a îmbunătăți oportunitățile și stimulentele oferite cetățenilor pentru a participa, cât și pentru a facilita integrarea migranților și a refugiaților de vârstă adultă.

Sunt necesare o mai bună comunicare și cooperare pentru a promova participarea adulților la activitățile de învățare, care ar urma să faciliteze integrarea lor.

Strategiile de comunicare mai eficiente și mai precis orientate la nivel național, regional și la nivelul furnizorilor de programe de învățare pentru adulți pot sensibiliza cetățenii cu privire la competențele elementare și pot crea o motivație mai puternică pentru cei care doresc să-și dezvolte competențele.

Statele membre ar trebui să ofere oportunități de învățare de înaltă calitate, bine orientate, și să genereze o cerere pentru programe de formare formale, non-formale și informale în domeniul competențelor elementare. Aceste oportunități ar trebui să facă parte, totodată, din serviciul oferit adulților aflați în șomaj. Activitățile de formare și calificare funcționează cel mai bine atunci când participarea este voluntară.

Mulți adulți sunt motivați să învețe pentru a-și găsi un loc de muncă, iar **programele de dezvoltare a competențelor elementare la locul de muncă aduc beneficii atât pentru angajați, cât și pentru angajatori**. Statele membre trebuie să colaboreze îndeaproape cu angajatorii și cu sindicatele pentru a mări numărul programelor de dezvoltare a competențelor elementare la locul de muncă și pentru a lărgi sfera acestora.

Pentru a îmbunătăți nivelul competențelor adulților la nivel național, sunt esențiale programe de înaltă calitate.

Predarea competențelor de bază pentru adulți necesită metode didactice specifice și programe de studiu de înaltă calitate care includ materiale autentice din toate domeniile vieții cotidiene.

Statele membre ar trebui să pună la punct strategii de evaluare și autoevaluare inițială, formativă și sumativă care să motiveze adulții și să-i sprijine în procesul de învățare.

Predarea competențelor elementare pentru adulți este o misiune plină de provocări și necesită o pregătire specială. Este necesar ca statele membre să le ofere cadrelor didactice care predau competențe elementare pentru adulți opțiuni atractive în materie de carieră și condiții de muncă adecvate, precum și formare inițială de înaltă calitate și posibilități de dezvoltare profesională continuă centrate pe strategii de predare specifice pentru adulți precum și pe anumite materii.

Cursanții adulți care trebuie să-și îmbunătățească competențele elementare au deseori nevoie de sprijin suplimentar pentru finalizarea studiilor, cum ar fi servicii de orientare, direcții clare de evoluție și oportunități pentru acreditarea și certificarea studiilor anterioare. Un sprijin eficace mărește probabilitatea ca adulții să treacă la acțiune.

Pentru a încuraja participarea și perseverența, programele trebuie să fie puse la dispoziția beneficiarilor cât mai aproape de locul în care locuiesc aceștia. Ar trebui, de asemenea, să se ofere soluții practice cu privire la aspecte precum taxele de școlarizare, cheltuielile de deplasare, serviciile de îngrijire a copiilor și concediile de studiu. Programele ar trebui să ofere posibilitatea reluării studiilor după o perioadă de întrerupere.

Toți adulții au nevoie în prezent de competențe digitale.

Cursanții adulți nu au nevoie numai de un nivel mai bun de alfabetizare, ci și de un nivel mai bun de alfabetizare *digitală*. **În Europa, există un decalaj în materie de competențe digitale care se adâncește.** Competențele digitale sunt competențe elementare. Cu toate acestea, mulți adulți nu au competențele necesare pentru a trăi și lucra într-o societate și pe o piață a muncii din ce în ce mai informatizate. Ei nu sunt în măsură să beneficieze din plin de oportunitățile oferite de mijloacele digitale și riscă să fie din ce în ce mai excluși, în condițiile în care tot mai multe informații și servicii sunt oferite online.

Resursele digitale trebuie să fie utilizate într-o mai mare măsură în învățământul destinat adulților.

Tehnologiile informației și comunicațiilor pot și ar trebui să joace un rol mai important în dobândirea competențelor de citire și scriere. **Dispozitivele mobile, resursele educaționale deschise și platformele de comunicare socială au un mare potențial în ceea ce privește extinderea accesului la învățământul pentru adulți.** Aceste instrumente pot sprijini învățarea informală în rândul adulților și pot îmbunătăți oportunitățile în materie de educație formală și non-formală. Cu toate acestea, potențialul tehnologiilor informației și comunicațiilor în domeniul învățării în rândul adulților nu este exploatat la maximum în acest moment. Cursanții ar trebui să aibă dreptul de a dobândi competențe digitale elementare în mod gratuit. Sunt necesare activități de comunicare și informare pentru a implica grupurile greu accesibile. Programele ar trebui concepute pentru a încorpora tehnologiile informației și comunicațiilor în dezvoltarea alfabetizării și competențelor numerice în rândul adulților.

Revoluția în domeniul resurselor educaționale deschise promite să pună resurse educaționale de înaltă calitate la dispoziția tuturor, oricând, oriunde și la costuri relativ

scăzute. Cu toate acestea, un studiu recent al Comisiei Europene³ arată că, în multe state membre ale UE, această revoluție nu a avut rezultate remarcabile în sectorul învățământului pentru adulți. Dacă statele membre se bazează doar pe progresele marginale induse de piață pentru a aborda această provocare, o mare parte din potențialul de învățare oferit de tehnologiile informației și comunicațiilor va rămâne neexplorată; așadar sunt necesare inițiative politice la scară largă pentru a depăși neajunsurile legate de infrastructura informatică din domeniul învățării în rândul adulților.

³ Adult Learners in Digital Learning Environments (EAC-2013-0563)

Politicile din domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor ar trebui să asigure un bun echilibru între patru elemente:

- o viziune clară pentru promovarea competențelor digitale în rândul adulților și valorificarea potențialului digital;
- asigurarea disponibilității unor resurse de învățare de înaltă calitate;
- programe cuprinzătoare de sprijinire a formatorilor adulților în actualizarea competențelor acestora și utilizarea eficace a tehnologiilor informației și comunicațiilor și
- abordări inovatoare pentru a asigura investiții suficiente în infrastructură și echipamente.

Politicile privind învățarea adulților trebuie să fie coerente și coordonate.

Un accent strategic, pe termen lung, pe furnizarea de programe educaționale sustenabile pentru adulți, cu o guvernare fermă și o abordare sistemică privind îmbunătățirea competențelor elementare la nivel național, va fi în beneficiul unei game largi de domenii de politică. De asemenea, o astfel de abordare va duce la un randament ridicat al investițiilor sub forma reducerii cheltuielilor sociale și la o economie mai dinamică, mai bogată. Programele de învățare pentru adulți pe termen scurt și de calitate inferioară sunt inutile și ineficace.

Învățarea în rândul adulților reprezintă un domeniu de politică complex. Acest tip de învățare aduce contribuții importante pentru numeroase alte politici, de exemplu în domeniul economiei, al sănătății sau al familiei. Responsabilitatea pentru politica privind învățarea în rândul adulților este adesea împărțită între mai multe ministere și agenții (de exemplu, pentru educație, formare, migrație, justiție etc.) și la mai multe niveluri de elaborare a politicilor (municipal, regional, național). Această responsabilitate divizată duce adesea la situații în care politica privind învățarea în rândul adulților este fragmentată, iar eficiența sa este afectată de o coordonare insuficientă.

Programele de învățământ pentru adulți sunt furnizate de o gamă largă de organizații guvernamentale, din sectorul privat și din sectorul terțiar. Prin urmare, eficacitatea politicii de învățământ pentru adulți și furnizarea acestui tip de învățământ în ansamblu sunt deseori subminate de lipsa de coordonare dintre aceste numeroase părți, care duce la activități fragmentate și incoerente.

Îmbunătățirea competențelor elementare va aduce beneficii importante în numeroase domenii de politică. Pentru ca politicile să dea rezultate, este nevoie de o colaborare strânsă, printre altele, a ministerelor responsabile pentru educație, ocuparea forței de muncă, asistență socială, întreprinderi și sănătate cu partenerii sociali și cu societatea civilă. Cooperarea între diferitele domenii de politică trebuie să fie îmbunătățită în toate statele membre. În mod special, este vitală implementarea unor strategii de comunicare eficace pentru a ajunge la grupurile de adulți dificil de implicat.

Statele membre trebuie să se asigure că politicile privind învățarea în rândul adulților sunt coerente în timp, cu alte cuvinte că sunt bazate pe o viziune strategică pe termen lung, dar, în același timp, suficient de flexibile pentru a răspunde unor noi provocări, cum ar fi criza refugiaților, și pentru a se adapta în urma feedback-ului primit de la utilizatori și în urma monitorizării.

Politicile privind învățarea în rândul adulților trebuie să se bazeze pe date concrete și pe o monitorizare adecvată.

Opțiunile referitoare la anumite reforme ale politicilor în domeniul învățării în rândul adulților trebuie să se bazeze pe informații solide, care să scoată în evidență practicile și intervențiile cele mai eficace. Investind în cercetare pentru a determina abordările care funcționează și monitorizând impactului politicilor, țările își pot eficientiza dispozițiile și pot face economii pe termen lung. Grupul de lucru ET 2020

privind învățarea în rândul adulților a contribuit la dezvoltarea unui cadru care să îi poată ghida pe responsabili cu elaborarea politicilor în deciziile lor asupra politicilor privind învățarea în rândul adulților.

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND COMPETENȚELE TRANSVERSALE

Grupul de lucru privind competențele transversale a contribuit la adoptarea cadrului comun de referință al UE în materie de competențe lingvistice și digitale, precum și la elaborarea unui astfel de cadru pentru educația antreprenorială.

Competențe transversale pentru inserție profesională, inovare și cetățenie activă

Competențele necesare în secolul al XXI-lea s-au schimbat considerabil într-o societate globalizată, interconectată și bazată pe cunoaștere. Pe lângă competențele elementare, competențele transversale, precum soluționarea problemelor, spiritul antreprenorial, gândirea critică și competențele digitale, în conformitate cu recomandarea din 2006 privind competențele-cheie, sunt din ce în ce mai importante. **Competențele transversale sunt esențiale pentru inserția profesională, inovare și cetățenie activă**

Aceste competențe nu sunt însă destul de bine integrate în programele formale de educație și formare profesională, ci sunt adesea dobândite prin învățare informală și non-formală. Ele sunt, așadar, **dificil de definit, de evaluat și de validat și nu foarte simplu de predat și de asimilat**. Programele de studiu și rezultatele învățării ar trebui să reflecte aceste competențe.

Grupul de lucru a abordat aceste provocări. Accentul s-a pus pe **instrumente care să faciliteze predarea, învățarea, evaluarea și documentarea** câtorva dintre aceste competențe transversale. Grupul a contribuit la elaborarea și la dezbaterile cu privire la **cadre de referință comune pentru competențe lingvistice, digitale și antreprenoriale**.

Deși, inițial, mandatul grupului de lucru viza sinergiile și transferabilitatea competențelor transversale, aspectele care caracterizează aceste competențe nu au fost discutate din cauza lipsei unei abordări transversale în dezvoltarea competențelor la nivel național. Aceste aspecte ar putea face obiectul lucrărilor viitoare.

Îmbunătățirea rezultatelor învățării și predării limbilor străine

Datorită unei cartografieri și unei analize comparative anterioare a limbilor în domeniul educației și formării, statele membre au convenit asupra principalelor provocări și asupra rolului **Cadrului european comun de referință (CECR) al Consiliului Europei**⁴ în vederea abordării acestor provocări.

Iată care au fost principalele concluzii:

- Este necesar **să se reorienteze politica în domeniul multilingvismului** asupra predării și învățării limbilor străine, pe baza unei mai bune înțelegeri a principiilor CECR.
- Există posibilitatea unei **formări continue a practicienilor** datorită proiectului RELANG⁵, o colaborare între Comisia Europeană și Centrul european pentru limbi moderne.

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

⁵ <http://relang.ecml.at/>

- Ar trebui să se urmărească și să se promoveze **o mai bună diseminare și implementare a principiilor CECR**, în special în conceperea programelor de studiu, în formarea profesorilor și în evaluare.
- Ar trebui să se pună mai mult accentul pe **autoevaluare și pe evaluarea formativă**, ajutându-i astfel pe cursanți și pe formatori să orienteze mai bine achiziția competențelor lingvistice de-a lungul vieții.
- **Competențele lingvistice transversale/transferabile** pot fi mai bine exploatate pentru îmbogățirea cunoștințelor lingvistice dacă se pornește de la competențele deja dobândite.
- Ar trebui verificate periodic relevanța învățării și predării limbilor în raport cu **realitățile pieței muncii**, așteptările cursanților, ale angajatorilor și ale instituțiilor de învățământ superior/complementar.
- Ar trebui promovată utilizarea mai intensă a nivelurilor CECR ca instrument de asigurare a transparenței în ceea ce privește certificările furnizate de școli, locurile de muncă vacante, CV-urile etc., dacă este cazul prin utilizarea **portofoliului lingvistic Europass**.

Cadrul de competențe al UE privind competențele digitale

Competențele digitale nu se referă numai la competențele funcționale în domeniul informatic, ci implică utilizarea critică, creativă și colaborativă a tehnologiilor informației și comunicațiilor.

Pentru a ajunge la o înțelegere comună a competențelor digitale, acestea au fost împărțite în „părți constituente”. Obiectivul a fost acela de a forma un cadru de referință al competențelor.

Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DIGCOMP), deja disponibil⁶, definește cinci domenii: prelucrarea informațiilor, comunicarea, crearea de conținut, siguranța și soluționarea problemelor, reunind 21 de competențe sub formă de cunoștințe, abilități și atitudini.

Pe această bază, pot fi dezvoltate instrumente de autoevaluare pentru cursanți și cetățeni prin intermediul unor descriptori pentru diferite niveluri de competență⁷, cu sprijinul mai multor părți interesate (furnizori de programe de educație și formare, servicii de ocupare a forței de muncă, întreprinderi, centre de orientare, parteneri sociali și factori de decizie politică). **Instrumentele de autoevaluare oferă fiecărui cetățean posibilitatea de a măsura cunoștințele, competențele și aptitudinile pe care le-a dobândit și de a stabili de ce mai are nevoie pentru facilitarea formării continue și/sau căutarea unui loc de muncă.**

Cadru competențelor digitale al UE oferă descriptori ai rezultatelor învățării pentru trei niveluri de competență (în CV-Europass) și opt niveluri de competență privind nevoile utilizatorilor în alte scopuri (autoevaluare, concepere de programe de studiu, evaluarea talentului etc.).

Adoptarea DIGCOMP de către statele membre demonstrează utilitatea sa⁸.

Dezvoltarea competențelor antreprenoriale pentru cetățeni

Există numeroase inițiative interesante în întreaga Europă care vizează includerea educației antreprenoriale în educația formală și non-formală. Cu toate acestea, se constată variații considerabile de la o țară la alta și chiar între școli. Una dintre aceste

⁶ <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83167.pdf>

⁷ A se vedea în special p. 14 a Raportului DIGCOMP.

⁸ A se vedea harta: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/implementation?search>

provocări se referă la înțelegerea diferită a noțiunii de educație antreprenorială, care variază de la o interpretare restrictivă care se concentrează pe crearea de întreprinderi la o abordare mai largă care presupune și creativitate, inovare și asumarea de riscuri.

În sprijinul dezvoltării educației antreprenoriale și a contribuției sale la crearea de competențe transversale, s-a convenit asupra unei definiții operaționale a noțiunii de spirit antreprenorial:

„A da dovadă de spirit antreprenorial înseamnă a reacționa în fața oportunităților și a ideilor și a le transforma în valori pentru ceilalți. Valoarea creată poate fi financiară, culturală sau socială”.

După consultarea a peste 200 de părți interesate (inclusiv a unor experți din cadrul grupului de lucru), a fost elaborat un **cadru conceptual european pentru competențe antreprenoriale (ENTRECOMP)**, care va fi disponibil în iunie 2016. Cadrul se articulează în jurul a trei domenii de competență și a 13 competențe cu descriptori pentru fiecare dintre ele.

El este însoțit de un chestionar de autoevaluare recunoscut de UE, care ajută cadrele didactice, întreprinderile și persoanele să evalueze nivelul competențelor antreprenoriale.

S-a convenit, de asemenea, că există nevoia unui schimb de bune practici între statele membre, așa cum s-a întâmplat în contextul experimentelor în materie de politici sau al proiectului „Entrepreneurship 360”⁹. Bunele practici sunt, de asemenea, puse la dispoziția celor interesați în cadrul portalului *School Education Gateway*¹⁰.

⁹ <http://www.oecd.org/site/entrepreneurship360/home/>

¹⁰ <http://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/index.htm>

GRUPUL DE LUCRU PRIVIND ÎNVĂȚAREA DIGITALĂ ȘI ONLINE

Grupul de lucru ET 2020 privind învățarea digitală și online a analizat rezultatele cercetărilor, a făcut schimb de bune practici și a elaborat metodologii și instrumente pentru îmbunătățirea calității și intensificarea utilizării metodelor de învățare digitale și online.

Un cadru de referință pentru a ajuta instituțiile de învățământ să dezvolte medii de învățare deschise și inovatoare

Tehnologiile digitale pentru educație au atins un nivel ridicat de maturitate; sunt disponibile și din ce în ce mai utilizate infrastructuri, dispozitive, instrumente/software și conținuturi specifice. Cu toate acestea, asimilarea acestor tehnologii este în continuare inegală de la un stat membru la altul. Conducerea din instituții, competențele cadrelor didactice și coerența cadrelor pentru politici rămân obstacole importante în calea integrării sistematice a acestui element.

Există un larg consens în rândul factorilor de decizie politică și al practicienilor cu privire la faptul că **sunt necesare abordări holistice pentru utilizarea optimă în educație a tehnologiilor digitale și online**. Cadru de referință „**The Digitally-Competent Educational Organisation**” (**Organizația educațională competentă din punct de vedere digital**) elaborat în cadrul Grupului de lucru împreună cu IPTS¹¹ va ajuta organizațiile din învățământ să devină mai competente în domeniul digital. Acesta abordează șase domenii principale în care pot avea loc schimbări instituționale: **Conducere și guvernare Practici de predare și învățare și dezvoltare profesională Conținut și programe de studiu Colaborare și rețele Evaluare Infrastructuri**.

Asigurarea calității în medii de învățare deschise și inovatoare

Asigurarea calității mediilor de învățare deschise și inovatoare a fost un subiect abordat în cadrul unui eveniment special dedicat schimbului de experiență. Integrarea învățării digitale și online în educație ridică noi întrebări și provocări în ceea ce privește asigurarea calității din cel puțin trei perspective: a persoanei care învață, a profesorului și a instituției. Lipsesc **orientări clare și detaliate** pentru asigurarea calității. Astfel de orientări ar putea:

- să încurajeze dezvoltarea unor organizații educaționale competente în domeniul digital, precum și a competențelor digitale ale formatorilor și cursanților;
- să le permită practicienilor să evalueze diferite aspecte ale calității învățării digitale și online și să promoveze utilizarea unor resurse educaționale digitale și deschise de înaltă calitate;
- să sprijine cursanții în dezvoltarea capacității de a evalua în mod critic și independent calitatea materialelor digitale și online.

Producerea și includerea conținutului digital la toate nivelurile de învățământ

Resursele educaționale deschise accesibile și de înaltă calitate pot contribui la transformarea practicilor din domeniul educației și formării profesionale, în direcția unei

¹¹ Institutul pentru Studii Tehnologice Prospective face parte din Centrul Comun de Cercetare al Comisiei.

învățări mai deschise și mai personalizate. Sunt necesare mai multe eforturi de îmbunătățire a capacității de utilizare a platformelor existente prin intermediul unor **proiecte-pilot pe scară largă**. Aceste proiecte-pilot ar putea contribui, de asemenea, la o mai bună înțelegere a modului în care cadrele didactice utilizează resursele educaționale deschise (RED).

Barierile lingvistice constituie în continuare un obstacol în calea adâncirii colaborării la nivel european pe tema RED, în special în învățământul școlar. În plus, diferențele dintre programele de studiu îngreunează dezvoltarea unor taxonomii și a unor indicatori de calitate care să poată fi înțeleși și utilizați în mod unitar.

O cartografiere detaliată a programelor de studiu și a resurselor ar putea fi benefică pentru utilizarea transfrontalieră a resurselor și ar sprijini dezvoltarea tuturor tipurilor de materiale educative digitale.

În cele din urmă, în țările cu un număr limitat de utilizatori ai RED, poate fi dificil să se stabilească un model sustenabil pentru aceste resurse. Explorarea unor **modele de sustenabilitate pentru colaborarea transnațională privind RED** s-ar putea dovedi benefică.

Facilitarea accesului la baze de resurse educaționale deschise

Absența unor metadate coerente și a unor taxonomii convenite de comun acord pentru resursele educaționale reprezintă un obstacol în calea adoptării RED, deoarece complică eforturile profesorilor de a evalua calitatea și relevanța resurselor pentru nevoile lor.

Eforturile viitoare de promovare a RED ar trebui să ia în considerare dimensiunea asigurării calității, precum și standardizarea taxonomiei și a metadatelor. **Standardele minime convenite privind metadatele ar putea îmbunătăți adoptarea RED și a altor materiale educaționale digitale.**

Mai multă claritate privind drepturile de autor

Cadrul existent privind drepturile de autor este prea complex pentru practicienii din domeniul educației¹². Totodată, cadrele legislative actuale au tendința să favorizeze practicile analogice în detrimentul celor digitale. **Simplitatea și claritatea ar trebui să fie principii directe pentru revizuirea actualului cadru european privind drepturile de autor și transpunerea în legislația națională.**

Provocările cu care se confruntă practicienii din domeniul educației și formării în limitele cadrului actual sunt de așa natură încât necesită deseori asistență juridică de specialitate. **Crearea unor puncte de contact care să le ofere formatorilor consiliere privind drepturile de autor în domeniul învățării digitale și online ar putea contribui la depășirea obstacolelor care blochează utilizarea acestor tehnici de învățare.**

Au fost identificate o serie de tendințe importante în domeniul învățării digitale și online

Printre acestea se numără următoarele:

Tehnologiile mobile și accesul mai rapid la internet au condus la **noi forme de învățare mixtă care combină învățarea formală, non-formală și informală.**

¹² Creative Commons este un standard de facto pentru acordarea licențelor de utilizare a resurselor educaționale deschise.

Sistemele de învățământ sunt în prezent deschise pentru noi actori¹³, iar formatorii și cursanții își pot crea comunități puternice și incluzive, în sprijinul unor experiențe bogate de învățare.

Omniprezența **rețelelor de comunicare socială și a tehnologiilor digitale la toate nivelurile societății a evidențiat că este necesar ca instituțiile de învățământ să deschidă mediul de învățare** pentru veni în sprijinul inserției profesionale și al cetățeniei active.

Resursele educaționale digitale și deschise pot fi utilizate, partajate și adaptate pentru diferite contexte de învățare, **permițându-le cursanților să participe la producerea materialelor didactice și să creeze experiențe de învățare mai autentice.**

Datele generate de activitățile online pot fi utilizate pentru **personalizarea învățării, predării și evaluării** (analitica învățării). În prezent, cercetarea la nivel european cu privire la analitica învățării nu este suficient de avansată pentru a putea ghida elaborarea politicilor și practica în domeniu, inclusiv cu privire la chestiuni cum ar fi protecția și caracterul privat al datelor.

Mesajele principale ale grupului de lucru

Angajamentul față de inovare necesită o abordare holistică și participarea actorilor de la toate nivelurile sistemului educațional. Deschiderea și inovarea mediilor de învățare prezintă multe dimensiuni și presupun mai mult decât simpla utilizare a tehnologiilor digitale.

Au devenit posibile și ar trebui încurajate **noi parteneriate și metode de cooperare** interinstituționale și transnaționale.

Învățarea personalizată, facilitată de tehnologiile digitale, poate aduce îmbunătățiri semnificative ale rezultatelor obținute în urma procesului de învățare.

Dobândirea competențelor și a aptitudinilor digitale nu poate fi disociată de modul în care sunt organizate procesele de învățare și de modul în care programele de studiu sunt traduse în practicile pedagogice.

Utilizarea tehnologiilor digitale va însemna colectarea unor volume tot mai mari de date privind procesele de învățare. „Analitica învățării” are un potențial considerabil în ceea ce privește personalizarea și ameliorarea procesului de învățare. În același timp însă, **această abordare ridică și o serie de întrebări legate de protecția, reținerea și caracterul privat al datelor**, la care vor trebui găsite răspunsuri. Este necesară o mai bună susținere a cercetării europene, pentru ca aceasta să poată contribui la elaborarea unor politici fondate pe informații solide.

¹³ Acesta este unul dintre principalele mesaje ale comunicării privind deschiderea educației. [COM/2013/0654 final](#).